

Statsrådet Matilda Ernkrans

2019-05-15

Behov av ändringar i högskoleförordningen för att säkerställa doktoranders rättssäkerhet

Sveriges universitetslärare och forskare, SULF, är universitetslärarnas, forskarnas och doktorandernas fackliga och professionella organisation.

Förbundet har under senare tid noterat en lucka i högskoleförordningen som innebär att doktoranders rättssäkerhet blir svag. Ett lärosäte kan tvinga en doktorand att avbryta forskarutbildningen utan att frågan prövas om hen brustit vad gäller sina åtaganden enligt den individuella studieplanen. SULF finner detta djupt otillfredsställande. Några exempel:

Exempel 1

Doktoranden NN ansågs inte ha fullgjort sina åtaganden enligt den individuella studieplanen. Den berörda institutionens begäran om indragning av handledning och andra resurser underställdes den berörda fakulteten i enlighet med lärosätets handlägningsordning. Fakulteten rekommenderade rektor att avslå institutionens begäran om indragning av resurserna vilket också blev rektors beslut. Trots detta underlät institutionen, redan innan rektor fattat beslutet, att förnya anställningen när den löpte ut och trots påtryckningar har man vägrat göra det efter beslutet.

Universitetskanslersämbetet har riktat kritik mot lärosätets hantering av den individuella studieplanen, men institutionen ändrar sig inte. Resultatet är att NN fortsatt har rätt till handledning och andra resurser, men att hen saknar finansiering vilket gör att det i praktiken är mycket svårt att fortsätta forskarutbildningen.

Exempel 2

Doktoranden MMs anställning förnyades inte den 1 november 2018 med hänvisning till bristande studieresultat. Enligt det berörda lärosätets handlägningsordning ska en begäran om indragning av handledning och andra resurser från en institution först behandlas i fakultetsnämnden och därefter i områdesnämnden innan rektor fattar beslut i frågan. I detta fall upphörde anställningen cirka två månader innan fakultetsnämnden behandlat frågan. I skrivande stund har rektor ännu inte fattat beslut. Det innebär att doktoranden nu varit utan finansiering i mer än sex månader utan att rätten till handledning och andra resurser dragits in.

SULF kan på begäran lämna ytterligare upplysningar om dessa ärenden.

Det juridiska läget

Vad som hänt är att lärosäten, med hänvisning till bristande studieprestationer, underlåtit att erbjuda fortsatt anställning trots att beslut om indragning av handledning och andra resurser enligt 6 kap. 30 § högskoleförordningen inte har fattats. I praktiken innebär det att en doktorand blir av med sin möjlighet att försörja sig och därför kan tvingas avbryta sin forskarutbildning utan att den mer rättssäkra process som föreskrivs i förordningen följs.

Det faktum att det inte finns en tydlig koppling mellan arbetsrätten, det vill säga att inte förnya anställningen, och indragning av resurser i övrigt har tidigare uppmärksamats (se till exempel tillsynsrapporten *Studiefinansiering av doktorander – rättssäkerhetsaspekter*, Högskoleverkets rapportserie 2003:33). Vår erfarenhet är att denna lucka i regelverket inte missbrukats av lärosätena tidigare. Vi har dock under senare tid kontaktats av flera medlemmar som drabbats varför det finns anledning att se över högskoleförordningen. Ett par sådana exempel återges ovan.

I utredningen *En ny doktorsutbildning – kraftsamling för excellens och tillväxt* (SOU 2004:27, s.39) föreslogs en ändring i högskoleförordningen som innebar att ett lärosäte inte skulle kunna underlåta att erbjuda en förnyad anställning som doktorand med mindre än att det fanns ett beslut om indragning av handledning och andra resurser. SULF anser att denna typ av förändring av högskoleförordningen snarast behöver göras för att säkerställa doktorandernas rättssäkerhet då lärosätena har börjat kringgå regelverket genom att inte erbjuda en förnyad anställning före beslut om indragning av resurserna eller till och med innan att man inleder ett sådant förfarande.

Vidare bör det säkerställas att kopplingar mellan anställning som doktorand och lagen om anställningsskydd skapas, till exempel för att även doktorander ska få rätt till besked om att anställningen inte kommer att fortsätta med tillhörande rätt till varsel och möjlighet att påkalla överläggning i frågan för den lokala arbetstagarorganisationen. En sådan förändring har redan skett vad gäller läroanställningarna i 4 kap. högskoleförordningen, bland annat med hänvisning till att det krävs enligt EU:s visstidsdirektiv.

Vi bifogar våra förslag till ändringar i högskoleförordningen.

Avslutning

Enligt SULF:s mening är det här nödvändiga åtgärder för att garantera rättssäkerheten för doktorander. Det är vår förhoppning att förändringar kan genomföras snarast.

Med vänlig hälsning

Robert Andersson
Förhandlingschef
ra@sulf.se
Telefon: 08-505 836 27
Bilaga

Förslag till förändringar av högskoleförordningen

<i>Nuvarande lydelse</i>	<i>Föreslagen ny lydelse</i>
<p>Högskoleförordningen 5. kap 7 §</p> <p>En anställning som doktorand ska gälla tills vidare, dock längst till en viss tidpunkt och aldrig för längre tid än ett år efter avlagd doktorsexamen eller konstnärlig doktorsexamen.</p> <p>Den första anställningen får gälla högst ett år. Anställningen får förnyas med högst två år i taget.</p> <p>En person får vara anställd som doktorand under sammanlagt högst åtta år. Den sammanlagda anställningstiden får dock inte vara längre än vad som motsvarar utbildning på forskarnivå på heltid under fyra år. Vid studier som ska avslutas med licentiatexamen eller konstnärlig licentiatexamen får den sammanlagda anställningstiden inte vara längre än vad som motsvarar utbildning på forskarnivå på heltid under två år. Från dessa tider ska avräkning göras för den studietid då doktoranden inte har varit anställd som doktorand.</p> <p>Den sammanlagda anställningstiden får dock vara längre än vad som anges i tredje stycket, om det finns särskilda skäl. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, ledighet för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer</p>	<p>En anställning som doktorand ska gälla tills vidare, dock längst till en viss tidpunkt och aldrig för längre tid än ett år efter avlagd doktorsexamen eller konstnärlig doktorsexamen.</p> <p>Den första anställningen får gälla högst ett år. Anställningen får förnyas med högst två år i taget. <i>Innan examen har avlagts får högskolan besluta att en anställning som doktorand inte skall förnyas bara om doktoranden själv begär det, eller om doktorandens rätt till handledning och andra resurser, genom ett lagakraftvunnet beslut, har dragits in enligt 6 kap. 30 § denna förordning. Med examen avses doktorsexamen eller konstnärlig doktorsexamen om det inte är fråga om studier som ska avslutas med licentiatexamen.</i></p> <p>En person får vara anställd som doktorand under sammanlagt högst åtta år. Den sammanlagda anställningstiden får dock inte vara längre än vad som motsvarar utbildning på forskarnivå på heltid under fyra år. Vid studier som ska avslutas med licentiatexamen eller konstnärlig licentiatexamen får den sammanlagda anställningstiden inte vara längre än vad som motsvarar utbildning på forskarnivå på heltid under två år. Från dessa tider ska avräkning göras för den studietid då doktoranden inte har varit anställd som doktorand.</p> <p>Den sammanlagda anställningstiden får dock vara längre än vad som anges i tredje stycket, om det finns särskilda skäl. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, ledighet för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer</p>

<p>eller föräldraledighet. Förordning (2009:933).</p>	<p>eller föräldraledighet. Förordning (2009:933).</p> <p><i>För en anställning som doktorand gäller i övrigt lagen (1982:80) om anställningsskydd.</i></p>
---	--